

NOMO 1.0

Manual

*Åse Brandt, Charlotte Löfqvist, Inga Jónsdóttir,
Anna-Liisa Salminen, Terje Sund & Susanne Iwarsson*

NOMO 1.0 Manual

© NAV Hjelpemiddelsentraler og Spesialenheter, Oslo, www.nav.no

Forfattere

Brandt Å, Löfqvist C, Jónsdóttir I, Salminen A-L, Sund T & Iwarsson S.

Forord

En tidligere versjon av NOMO 1.0, NAME 1.0, har nå vært tilgjengelig i ca. tre år, og det har i løpet av den tiden vært stor interesse for verktøyet. Det er kun få evalueringsverktøy som er relaterte til bruken av hjelpemidler, og enda færre som er rettet mot deltakelse i hverdagslivet og samfunnet, slik NOMO er. Samtidig økes samfunnets forventninger til evalueringer, noe som forutsetter reliable og valide undersøkelses- og evalueringsverktøyer.

NOMO 1.0 gjennomgikk en undersøkelse av innholdsvaliditeten med tilfredsstillende resultat. Den reviderte versjon, NOMO 1.0, som nå foreligger, har en forsvarlig test-retest reliabilitet og intern konsistens. Likevel pågår det fortsatt en testning og utvikling av verktøyet, og resultater vil løpende bli presentert på de fem nordiske hjelpemiddelorganisasjonenes hjemmesider (i Norge: www.nav.no).

Uviklingen og testingen av NOMO er foretatt i et felles nordisk samarbeid med deltakelse fra Island, Danmark, Sverige, Finland og Norge. Det er en stor styrke at testene har fått et tilstrekkelig stort datagrunnlag, og fordi det finnes et felles nordisk verktøy på fem språk tilpasset de fem kulturer. NOMO 1.0 vil derfor kunne benyttes til sammenligning av hjelpemiddelformidlingssystemer, og gjennomføring av felles nordiske prosjekter etc.

Det forutsettes ingen spesiell utdanning for å bruke NOMO 1.0. Det er likevel en forutsetning at intervjueren kjenner manualens innhold godt, og at intervjueren er vant til å foreta intervjuer, enten i forbindelse med helsearbeid eller som profesjonell intervjuer.

NOMO er gratis å bruke og må ikke videreselges. Ved formidling av resultater, hvor NOMO er brukt, skal det være en tydelig kildeangivelse. Vi håper at NOMO blir et nyttig verktøy og vil gjerne høre om erfaringer med bruken av det (se side 18).

Utviklingen og testingen av NOMO er støttet fra forskjellige instanser (se side 24) og kunne ikke blitt gjennomført uten disse. Vi vil gjerne takke for støtten.

På vegne av koordineringsgruppen for NOMO

Åse Brandt og Susanne Iwarsson
Prosjektledere

Innholdsfortegnelse

NOMO 1.0 Manual	2
Forfattere	2
Forord	1
Innholdsfortegnelse	2
Innledning	4
Presentasjon av NOMO 1.0	5
Formål	5
Innhold	5
Målgruppe	5
Definisjoner og avgrensninger	5
Forflytning	5
Forflytningsrelatert deltagelse	6
Forflytningshjelpemidler	6
Når NOMO ikke bør benyttes	6
Teoretisk grunnlag	6
Veiledning om datainnsamling og analyse	8
Prosjektdesign	8
Etikk	8
Hvem skal gjennomføre intervjuene?	8
Når gjennomføres intervjuene?	9
Hvor gjennomføres intervjuene?	9
Gjennomførelse av intervjuet	9
Kommentarer til spørsmålene (items)	10
Forside	10
Del A	10
Del B	10
Oppsummering av resultatene	11
Dataregistrering	11
Analyse av data	11
Del A. Beskrivende data	11
B1–B4. Avhengighet av andre for å komme rundt omkring	12
B5a–B24a Deltagelsesfrekvens	12
B5b–B24b. Hvor lett/vanskelig det er å bevege seg rundt omkring	12
Deltagelsesrepertoire (Aktiviteter som forutsetter forflytning, B5a–B24a)	12
Utvikling og testing av NOMO	13
Utvikling av instrumentet og testing av innholdsvaliditet	13
Fase I: Planleggingsfasen	13
Identifisering av verktøyets område: formål, målgruppe og underliggende konstruksjon	13
Litteraturgjennomgang	13
Fokusgruppeintervju om effekter av forflytningshjelpemidler	13
Valg av innhold og diskusjon av brukergrupper og den underliggende konstruksjonen	13
Fase II: Konstruksjon av NOMO	13
Fase III: Pilot test	14
Pilot test 1	14
Pilot test 2	14
Pilot test 3	14
Resultat: NOMO 1.0	14
Reliabilitetstest: test–retest og intern konsistens	15
Test–retest reliabilitet	16
Intern konsistens	16
Endring av NOMO	16

Verktøyets begrensninger og behov for ytterligere testing og utvikling.....	17
Økonomisk støtte.....	18
Henvendelse om spørsmål og kommentarer.....	19
Litteratur	20
Konferanseinnlegg	21

Innledning

Her gis en kort introduksjon og beskrivelse av NOMO. I de følgende kapitlene beskrives formål, teoretisk grunnlag, administrasjon og utviklingen av NOMO mer dyptgående. I tillegg finnes en liste over nasjonale kontaktpersoner.

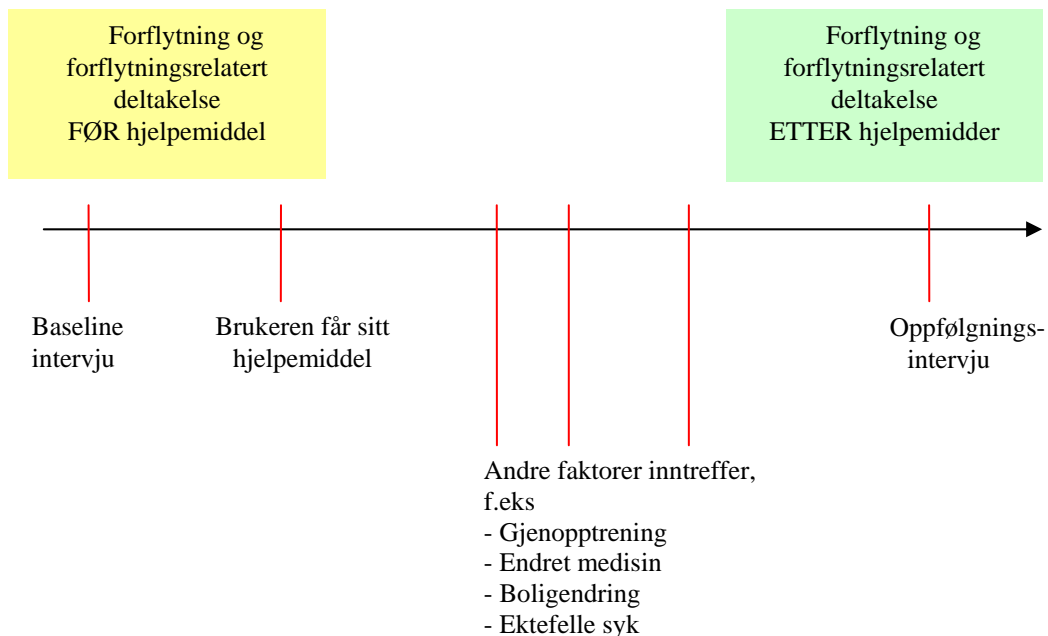
NOMO brukes til å evaluere effekten av bevegelseshjelpemidlers med hensyn til 1) forflytning og 2) hverdagsaktiviteter og deltagelse i samfunnslivet som innebærer forflytning, såkalt forflytningsrelatert deltagelse. Målgruppen for NOMO er voksne.

Evalueringen foregår ved at det gjennomføres to eller flere strukturerte NOMO-intervjuer: et førstegangsintervju (baseline) like før intervjupersonen (informanten) får sitt/sine hjelpemidler. Det kan enten være snakk om nye hjelpemidler eller utskiftning til andre modeller. Etter minimum fire måneder etter det første intervjuet gjennomføres det ett eller flere oppfølgingsintervjuer.

Effektene av bevegelseshjelpemidler, som evalueres ved hjelp av NOMO, består av endringer i forflytning og forflytningsrelatert deltagelse mellom førstegangsintervjuet (baseline) og oppfølgingsintervjuet.

Andre faktorer enn hjelpemidler kan imidlertid også ha innflytelse på effektene av forflytningshjelpemidlet, f. eks personens alder, kjønn, funksjonsnedsettelse, samlivsforhold, endringer i helsetilstanden pga medisiner, boligen etc. Et utvalg av spørsmål vedrørende denne type faktorer er inkludert i NOMO for å gjøre det mulig å kontrollere dem i forbindelse med resultatene. Disse spørsmål er begrenset til å være så få som mulig.

Tankegangen bak NOMO er beskrevet i Figur 1.

Figur 1. Forløpet i et NOMO-intervju hvor brukeren intervjues like før han eller hun får sitt/sine hjelpemidler. Etter minimum fire måneder intervjues brukeren igjen. Det tas høyde for faktorer som kan ha hatt avgjørende betydning for effekten.

Det overordnede formålet med utviklingen av NOMO er å fremskaffe data som kan benyttes til kvalitetsutvikling, prioritering av hjelpemiddeltiltak og forskning. Opprinnelig var ikke hensikten at verktøyet skulle brukes til oppfølging av enkeltsaker, men det kan også benyttes til dette formålet.

Presentasjon av NOMO 1.0

Formål

NOMO brukes for å evaluere i hvilken utstrekning forflytningshjelpemidler som kompensere for nedsatt gangfunksjon, oppfyller deres formål med hensyn til forflytning og forflytningsrelatert deltagelse.

Innhold

NOMO 1.0 består av et skjema til førstegangsintervju (baseline) og et til oppfølgingsintervju. De to skjemaer er identiske, bortsett fra at det i oppfølgingsintervjuet ikke blir spurt om forhold som ikke kan ha endret seg mellom de to intervjuene. Derimot blir det i oppfølgingsintervjuet spurt om forhold som kan ha påvirket effekten av forflytningshjelpemidler.

NOMO 1.0 er delt i to deler, Del A og Del B. Del A inneholder spørsmål (items) som kan brukes for å beskrive gruppen som inngår i evalueringen, og i forbindelse med kontroll av faktorer som kan ha hatt betydning for undersøkelsesresultatet. Del A kan suppleres med flere spørsmål (items) og/eller verktøyer avhengig av problemstillinger og hypoteser som undersøkes. Det ikke er obligatorisk å bruke alle spørsmålene (items) i Del A.

Del B er verktøyets sentrale del og handler om forflytningshjelpemidlenes effekter. Alle spørsmål (items) skal inngå i en NOMO 1.0-evaluering. Del B undersøker følgende:

- Graden av hjelp fra andre til forflytning i fire forskjellige miljøer. Intervjupersonen vurderer dette ved hjelp av en skala på fire trinn som går fra "ingen hjelp" til "mye hjelp".
- Frekvensen av forflytningsrelatert deltagelse, dvs. hvor ofte 20 forskjellige deltagelsesaspekter utføres. Intervjupersonen (informanten) angir dette ved hjelp av en skala på åtte trinn som går fra "daglig" til "aldri".
- Vanskelighetsgraden av forflytning i forbindelse med de deltagelsesaspekter den enkelte utfører. Intervjupersonen (informanten) vurderer dette ved hjelp av en skala på fem trinn som går fra "meget lett" til "meget vanskelig" samt "vet ikke".
- Antallet av forflytningsrelaterte deltagelsesaspekter som intervjupersonen utfører. Dette beregnes på bakgrunnen av frekvensen av forflytningsrelatert deltagelse ved hjelp av en tallskala fra én til fem.

Dessuten undersøkes det i Del A ved hjelp av åpne spørsmål hvilke **forventninger** intervjupersonen har til forflytningshjelpemidlet/hjelpemidlene, i hvilket omfang forventningene ble oppfylt, og hvilken **betydning** forflytningshjelpemidlet /hjelpemidlene har.

Målgruppe

Målgruppen for NOMO er voksne personer (18 år og eldre) som bruker eller skal til å bruke forflytningshjelpemidler, og som er i stand til å delta i NOMO-evalueringen.

Intervjuene handler om forflytning og forflytningsrelatert deltagelse i intervjupersonens eget hjem og utendørs hvor han/hun normalt ferdes. Førstegangsintervjuet (baseline) kan ikke gjennomføres hvis personen er nyskadd og ikke har forsøkt daglige aktiviteter etter at skaden oppstod. Ønsker man likevel å evaluere effekten av forflytningshjelpemidler for denne gruppe, kan man gjennomføre ett eller flere oppfølgingsintervju, og spørre om mobiliteten og bevegelsesrelatert deltagelse med og uten forflytningshjelpemidler, selv om dette ikke er optimalt.

Definisjoner og avgrensninger

Forflytning

Forflytning er her definert som det å forflytte seg gående eller i rullestol, dvs. å komme seg rundt omkring. For eksempel inngår det å komme seg fra en komfyr og bort til et

spisebord i begrepet forflytning, mens forflytning eksempelvis fra en seng til en rullestol ikke inngår. Heller ikke sykling og mopedkjøring inngår i begrepet.

Forflytningsrelatert deltagelse

Forflytningsrelatert deltagelse er et nytt begrep som handler om utførelse av hverdagsaktiviteter og deltagelse i samfunnslivet som innebærer forflytning (1). Telefonisk kommunikasjon, å spise og opprettholde familiære relasjoner er ikke regnet som forflytningsrelatert deltagelse. Grunnen til at kun aktiviteter som innebærer forflytning er inkludert, er at det ikke kan forventes at andre aktiviteter direkte kan påvirkes av forflytningshjelpemidler. Dersom slike aktiviteter inkluderes i evalueringen, vil det bli vanskeligere å påvise effekten av forflytningshjelpemidlene.

Forflytningsrelatert deltagelse baserer seg på WHO's klassifisering av Funksjonsevne, funksjonsnedsettelse og helse (ICF) (2). Spørsmålene (items) er videre basert på ICFs liste over aktivitet og deltagelse. Forflytningsrelatert deltagelse handler om "utførelse av handlinger i daglige omgivelser". NOMO har med andre ord fokus på "det man gjør" fremfor "kan".

Forflytningshjelpemidler

NOMO kan benyttes til å evaluere hjelpemidler som har til formål å kompensere for nedsatt gangevne: Stokk, krykke, gåstativ, rullator, manuell rullestol, transportrullestol, elektrisk rullestol (inkl. scootertyper) samt andre hjelpemidler som kan kompensere for nedsatt gangevne (ISO klassifisering 1203/06/07/22/23) (3).

Evalueringen omfatter situasjoner hvor brukeren får ett eller flere hjelpemidler for første gang og/eller får skiftet ut ett eller flere hjelpemidler. Ettersom brukerne kan ha flere forskjellige hjelpemidler, har ikke NOMO fokus på effekten av det enkelte forflytningshjelpemidlet, men på effekter av den samlede hjelpemiddelløsningen.

Når NOMO ikke bør benyttes

Det finnes situasjoner hvor det ikke er relevant å benytte NOMO:

- Hvis det primære formål med forflytningshjelpemidlet er å forbedre intervjupersonen (informantens) kroppsfunksjoner eller personalets arbeidsmiljø, og det sekundære formålet er å øke den forflytningsrelaterte deltagelsen til brukeren, f.eks bruk av rullator for å avlaste en dårlig rygg.
- Hvis intervjupersonen ikke har hatt mulighet for forflytningsrelatert deltagelse fordi vedkommende er innlagt på sykehus, og derfor ikke er i stand til å vurdere sin forflytningsrelaterte deltagelse i sine daglige omgivelser.
- NOMO er ikke utviklet til barn og unge, dvs. personer under 18 år. Det anbefales ikke å bruke NOMO til denne gruppe siden deres aktiviteter og deltagelse er annerledes enn de voksnes.
- Hvis personen har kognitive funksjonsnedsettelse som medfører at vedkommende ikke kan vurdere sin egen situasjon. Det anbefales ikke å benytte pårørende eller helsepersonell siden deres vurderinger i mange tilfeller ikke er i samsvar med hjelpemiddelbrukerens (4;5).

Teoretisk grunnlag

Effektevalueringer på hjelpemiddelområdet er fortsatt i startfasen, og det teoretiske grunnlaget kan fortsatt utvikles. Det er først i den senere tid at det har blitt utviklet konseptuelle modeller som kan underbygge utviklingen av evalueringsverktøyer. NOMO er derfor bygd opp etter tradisjonell evalueringstankegang hvor det gjennomføres før- og etterevalueringer, og hvor det kontrolleres for andre faktorer enn tiltaket.

Den grunnleggende forståelse av forflytning og forflytningsrelatert deltagelse stammer fra ICF (2) hvor hjelpemidler er kategorisert som en omgivelsesmessig faktor (benevnt "Produkter og teknologi") sammen med det miljøet hvor brukerne ferdes med deres hjelpemidler (benevnt "Naturlige omgivelser og menneskeskapte endringer i

omgivelsene”). Relasjonen mellom de to typer av omgivelsesmessige faktorer er ikke beskrevet i ICF. Å utforme et verktøy som evaluerer effekten av bruken av forflytningshjelpemidler med hensyn til forflytningsrelatert deltagelse, har vært en stor utfordring. Dette fordi omgivelsene spiller en stor rolle for effekten. I forbindelse med NOMO er filosofien at omgivelsene sjeldent endrer seg mye, og derfor må effektene tilskrives hjelpemidlene. Hvis man ønsker å undersøke hvilken betydning det fysiske miljø har, anbefales det å benytte andre verktøyer. Hvis omgivelsene er endret, f. eks forbedring av fremkommelighet, skal dette tas med i analysen av NOMO-resultatene.

NOMO er basert på moderne rehabiliteringstankegang (6–10) hvor det fokuseres på menneskets ønsker og behov med hensyn til aktivitet og deltagelse. Det viktigste er å lytte til hjelpemiddelbrukerne for å kunne gjennomføre meningsfulle og effektive tiltak. Derfor er NOMO basert på hjelpemiddelbrukernes egne vurderinger.

Veiledning om datainnsamling og analyse

Prosjektdesign

En evaluering av NOMO 1.0 har vist at resultatet i stor grad er avhengig av designet og gjennomførelsen av undersøkelsen. De alminnelige krav til gjennomførelse av undersøkelser forlanger at man tenker gjennom alle faser av en undersøkelse på forhånd og gjennomfører det som er planlagt. Dette gjelder selvfølgelig også når man bruker NOMO (11). Det gjøres oppmerksom på enkelte forhold som testingen av NOMO har vist er av betydning:

- **Størrelse på utvalg.** Hvis statistiske sammenhenger eller forskjeller skal analyseres, kan det være viktig å vurdere hvor stort utvalget (antall informanter) må være for å gjøre dette mulig. Her er det forskjellige faktorer som har betydning, bl.a. nivået for reliabiliteten av de forskjellige skalaer i NOMO 1.0 (12) (Se s. 20). Det henvises her til lærebøker eller til statistisk bistand fra fagpersoner.
- **Del A spørsmål (items)** kan anvendes etter behov (i motsetning til Del B, som er obligatorisk). Det er tillatt å fjerne spørsmål og supplere med andre ut i fra forskningsspørsmålet. Det kan også være relevant å supplere med andre verktøyer f. eks. til undersøkelse av det fysiske miljø, personens motivasjon, om personen lider av depresjon etc.
- **Værforhold** kan i høy grad påvirke resultatet. Hvis førstegangsintervjuet (baseline) er gjennomført i en måned med snø, og oppfølgingen er foretatt i en måned uten, kan dette påvirke resultatet. Det er viktig at det tas høyde for like forhold under planleggingen av undersøkelsen og analyse av resultatene. I NOMO skjemaet finnes det ikke spørsmål om værforhold, men datoen for intervjuet indikerer årstiden. Hvis det ønskes informasjon om været, kan der spørsmål om dette tilføyes i Del A.
- Det bør sikres at alle deltagerne er innenfor **målgruppen** til NOMO, og at formålet med forflytningshjelpemidlet/hjelpemidlene er forflytningsrelatert deltagelse. Hvis ikke kan det oppstå et for stort avvik, som kan svekke undersøkelsens resultater.

Etikk

Når NOMO benyttes i forbindelse med undersøkelser av kvalitetsutvikling, effektevaluering eller forskning, skal de **vanlige etiske reglene** i de respektive landene overholdes. Dette kan være:

- Deltagere (informantene) må ikke oppleve undersøkelsen som noe negativt. Hvis det f. eks. gjennomføres et tilfeldig klinisk forsøk skal det være forventninger om at forsøkestiltaket er bedre enn det vanlige tiltaket (13).
- Undersøkelsesdeltagerne skal gi skriftlig samtykke og garanteres fortrolighet og anonymitet i forbindelse med publisering av resultater.
- Intervjupersonen skal informeres at det vil bli foretatt ett eller flere oppfølgingsintervju, og at han/hun kan avslå fra å medvirke i undersøkelsen.
- Datatilsynets regler om oppbevaring av sensitive data skal overholdes. Det skal eventuelt søkes om tillatelse til å foreta undersøkelsen (14). Se www.datatilsynet.no.
- Undersøk om det skal søkes tillatelse hos etiske komiteer. Det gjelder spesielt eksperimentell forskning. Se www.etikkom.no.

Hvem skal gjennomføre intervjuene?

Der er ingen krav om utdanning for å bruke NOMO-verktøyet, men det er viktig at intervjueren har satt seg grundig inn i manualens innhold. Det er også viktig at intervjueren har erfaring med å foreta intervjuer. I tillegg anses det som nødvendig å trene på NOMO-intervjuet før de endelige intervjuene foretas.

Når NOMO benyttes til formell kvalitetsutvikling, prioriteringsformål og til forskning, er det viktig at intervjuet ikke gjennomføres av intervjupersonens (informantens) saksbehandler/hjelpemiddelformidler. Det er påvist at brukerne i slike tilfeller er

tilbøyelige med å vurdere hjelpemidlene for positivt, noe som vil resultere i et ikke valid resultat (12). Hvis mulig, bør samme intervjuer gjennomføre begge/alle intervjuene.

I forbindelse med oppfølging av enkeltsaker vil det derimot være en fordel, hvis det er saksbehandleren/hjelpemiddelformidleren som gjennomfører intervjuene. Dermed kan vedkommende ordne opp i eventuelle problemer, og dessuten vil han/hun løpende få tilbakemeldinger i hver enkelt sak, og derved utvikle sin faglige kompetanse.

Når gjennomføres intervjuene?

NOMO-intervjuene gjennomføres to eller flere ganger:

1. Førstegangsintervju (baseline): Like før intervjupersonen får/bytter ett eller flere forflytningshjelpemidler. Det vil si etter at det er vedtatt at løsningen på personens aktivitetsproblemer er å få/bytte forflytningshjelpemidler, men før brukeren har mottatt sitt/sine hjelpemidler. Når praktiske grunner taler for det, kan personen intervjues etter at han/hun har fått sitt/sine hjelpemidler, selv om dette ikke er helt å anbefale. I slike tilfeller skal intervjuet handle om personens situasjon rett før han/hun har fått hjelpemidlene. Det er en forutsetning at personen er i stand til å vurdere sin forflytningsrelaterte deltagelse. NOMO-baselineskjemaet benyttes til intervjuet.
2. Oppfølgingsintervju: Minst fire måneder (som regel mer) etter at intervjupersonen har fått sitt/sine hjelpemidler, intervjues personen ved hjelp av NOMO-oppfølgingsintervju. Tidsrommet skal være det samme for alle deltagere i undersøkelsen. Det skal bl.a. sikre at personen har hatt tilstrekkelig tid til å bli kjent med sitt/sine hjelpemidler og fått anledning til å prøve de(t) i forskjellige miljøer. Det er vanlig at hjelpemidlet først blir brukt utendørs og lengre unna hjemmet når personen føler seg trygg med hjelpemidlet. Det kan ta lengre tid enn man tror. Pilottest har vist at et absolutt minimum er tre måneder.
3. Ytterligere oppfølgingsintervju: NOMO kan også benyttes til senere intervju. Da anvendes NOMO-oppfølgingskjemaet.

Hvor gjennomføres intervjuene?

Intervjuet skal helst finne sted i intervjupersonens (informantens) hjem. Det er da lettere for personen å huske hvordan forflytningsrelatert deltagelse foregår i dagliglivet. Intervjuet kan også foregå på et sykehus, rehabiliteringsavdeling etc. selv om dette ikke er optimalt.

Gjennomførelse av intervjuet

Start intervjuet med å takke for at brukeren vil delta. Deretter forklares formålet med intervjuet og sjekk at intervjupersonen har forstått dette. Intervjueren forklarer hvordan intervjuet gjennomføres, og deretter kan intervjuet starte.

Når det er flere svarmuligheter enn ja/nei, kan intervjueren vise personen disse svarmulighetene skriftlig samtidig som alternativene leses opp. Dette hjelper intervjupersonen (informanten) med å vurdere de forskjellige svaralternativene. Svaralternativer med større skrifttype er vedlagt NOMO skjemaene.

Før øvrig gjelder:

- Spørsmålene skal stilles i samme rekkefølge som på spørreskjemaet, og med samme formulering. Intervjueren skal være så nøytral som mulig. Hvis det er nødvendig å utdype spørsmålene, er det viktig at intervjueren er så nøytral som mulig i sin forklaring.
- Hvis intervjupersonen (informanten) ønsker å se spørreskjemaet under intervjuet, er det tillatt. NOMO-skjemaet kan også sendes til intervjupersonen (informanten) på forhånd slik at vedkommende har mulighet for å forberede seg. Det er viktig at det blir gjort på samme måte for alle intervjupersonene (informantene) i samme undersøkelse for å kvalitetssikre brukernes forutsetninger for å svare på spørsmålene.
- Etter hvert som personen svarer på spørsmålene skal intervjueren notere disse i spørreskjemaet.

- Det skal kun settes ett kryss med mindre noe annet er angitt.
- ALLE spørsmål skal besvares med mindre noe annet er angitt. Det gjelder også om intervjueren mener at svaret er innlysende.
- Hvis personen ikke ønsker å besvare et spørsmål, sett kryss i kolonnen til høyre: "Manglende svar: Vil ikke svare".
- Begrepet forflytningsrelatert deltagelse benyttes ikke overfor intervjupersonene (informantene) siden begrepet ikke er alminnelig kjent. Benytt i stedet uttrykkene "aktiviteter" eller "gjøremål".
- Når intervjuet er avsluttet, takkes personen for deltagelsen og dato for neste intervju avtales. Ved oppfølgingsintervjuet avtales evt., hvordan intervjupersonen (informanten) får informasjon om resultatene fra undersøkelsen f. eks. oversendelse av artikler, beskjed via e-post etc.
- Til slutt, se igjennom intervjueskjemaet for å sjekke at alle spørsmål er besvart. Hvis ikke alle spørsmålene er besvart, fyller "Manglende svar, årsak ukjent" kolonnen ut. Det er veldig viktig at dette gjøres for å få svar på alle spørsmål. Dermed økes undersøkelsens validitet, det vil si dens gyldighet.

Kommentarer til spørsmålene (items)

Forside

Denne side fylles ut av intervjueren, gjerne før intervjuet starter.

- **Boligområde:** Definisjonen av hva som hører under hvilke kategorier er ikke entydig avgrenset. I et evalueringsprosjekt med flere intervjuere er det viktig å finne frem til en felles forståelse på forhånd. Det erkjennes at dette spørsmål ikke er særlig presist, men dette vurderes som akseptabelt siden spørsmålet ikke er sentralt i verktøyet. Hvis boligområde har en vesentlig betydning for en evaluering, bør det stilles supplerende spørsmål, evt. benytte et undersøkelsesverktøy.
- **Type bolig:** Her gjelder samme problematikk som for boligområde. Den enkelte kommunes begreper kan med fordel benyttes her.

Del A

Vær oppmerksom på at Del A kun inneholder utvalgte spørsmål. Supplerende undersøkelsesverktøyer kan benyttes.

- **A1 og A2 i Baseline og A1 i Oppfølging:** Husk å sette kryss ved alle spørsmålene også når svaret er "nei".
- **A5–A9:** Hvis intervjupersonens helsetilstand varierer i løpet av dagen eller i løpet av flere dager, skal personen svare hvordan helsen har vært i løpet av den siste uka.
- **A13:** Der er snakk om alle former for hjelp fra andre mennesker for å komme seg rundt omkring. Hvis intervjupersonen (informanten) ikke kan huske hvor lang tid han/hun får hjelp i det daglige, kan intervjueren hjelpe til ved å gjennomgå en typisk dag sammen med vedkommende.

Del B

- Når intervjuet går fra spørsmålene "Avhengighet av andre for å forflytte seg" til spørsmålene om "Aktiviteter som forutsetter forflytting" i Del B (fra spørsmål B5), handler spørsmålene om aktiviteter/gjøremål hvor forutsetningen er å kunne komme seg rundt omkring. Det handler om hvordan intervjupersonen (informanten) pleier å gjennomføre aktivitetene inklusive bruk av hjelpemidler og personstøtte.
- Turen til det stedet hvor deltagelsesaspektet finner sted, inngår ikke. Kun selve stedet (se også s. 23: Begrensninger og fremtidig forskning).
- Omfanget av deltagelse kan variere fra intervjupersonen (informanten) utfører en liten del av en aktivitet til mer omfattende aktiviteter. Hvorvidt det er snakk om deltagelse eller ikke, baseres på intervjupersonens (informantens) oppfattelse, som igjen avspeiler verktøyets brukerperspektiv.

- Når b-spørsmålene stilles, er det viktig at hele setningene leses opp ved å ta med aktivitet som nevnes i a-spørsmålet. Dette gjør det lettere for intervjupersonen (informanten) å forholde seg til spørsmålet.
- I forbindelse med forflytningsrelatert deltagelse, vil intervjupersonen (informanten) ofte si at det avhenger av om det er snakk om det ene eller det andre stedet. Svaret skal handle om hvor generelt lett eller hvor vanskelig det er å utføre aktivitetene i typiske situasjoner, og intervjupersonen (informanten) skal tenke på de stedene hvor han/hun pleier å utføre aktivitetene.
- B21: Inkluderer ikke sykling.
- B24: Inkluderer ikke vedlikeholdsarbeid som maling og reparasjoner.

Oppsummering av resultatene

Dataregistrering

Etter at intervjuet er avsluttet, dataregistreres svarene. Det finnes forskjellige statistikkprogrammer som kan benyttes, f. eks SPSS (15). Et Excel-regneark kan også benyttes selv om mulighetene for statistiske beregninger da er mer begrenset.

Ved henvendelse til Hjælpemiddelinstitutet i Danmark kan det rekvireres en SPSS registreringsfil på dansk. Se www.hmi.dk (se s. 18).

Det finnes ingen fast prosedyre for kodning av svarene, men det foreslås at det benyttes samme regler for hele undersøkelsen, f. eks at Ja=1, Nei=2, og at det gis løpende tall, f. eks Storby/by=1, Forstad=2, Landsby/på landet=3 og så Ingen hjelp=1, Litt hjelp=2, En del hjelp=3, Mye hjelp=4. "Manglende svar" kan f. eks kodes fortløpende eller som "99" (16).

I spørsmålene om bruk av forflytningshjelpemidler spørres det om flere ting på én gang, og her foreslås det å kode svarene i ja/nei for hvert enkelt delspørsmål. Spørsmål A1a i oppfølgingsintervjuet kan f. eks kodes slik:

A1a. Krykke/krykker

- Innendørs: Ja=1, Nei=2
- Utendørs: Ja=1, Nei=2
- Fått siden forrige intervju: Ja=1, Nei=2

Hvis intervjupersonen (informanten) ikke bruker krykke, vil svaret være "nei" i alle tilfellene.

Det er viktig å kunne forskjell på "vet ikke"-svar og manglende svar siden "vet ikke" er et riktig svar på lik linje med andre svaralternativ. Det er derfor viktig at personen svarer på alle spørsmål.

Analyse av data

Analyse av NOMO-data kan foretas på forskjellige måter. Nedenfor gis det forslag til beskrivelse og analyse av data. For øvrig henvises det til lærebøker om statistikk som også kan brukes til å avklare eventuelle ukjente begreper (11;16;17). Til inspirasjon kan en rapport med erfaringer fra bruk av NOMO 1.0 i Danmark, "Borgeres bevegelse og deltagelse etter tildeling av rollator – et samarbeidsprosjekt mellom Odense Kommune og Hjælpemiddelinstitutet", hentes på www.hmi.dk

Del A. Beskrivende data

Hvert enkelt spørsmål gjøres opp hver for seg med antall og prosenter av den samlede undersøkelsesgruppen. Disse dataene kan eventuelt benyttes i forbindelse med mer dyptgående analyser hvor det kontrolleres for noen av de beskrivende faktorer.

B1–B4. Avhengighet av andre for å komme rundt omkring

For hvert spørsmål ved førstegangsintervju (baseline) og oppfølgingsintervjuet telles antall svar for hver kategori og prosenten beregnes. Der det er snakk om ordinaldata, anbefales det ikke å beregne gjennomsnitt. For å analysere om det har skjedd en endring i omfanget av hjelp mellom førstegangs- (baseline) og oppfølgingsintervjuene kan Wilcoxon Signed Ranked test benyttes.

Eksempel: Resultater for avhengighet av andre når man ferdes utendørs.

B4. Ferdes utendørs*	Baseline		Oppfølging	
	n	%	n	%
Ingen hjelp	46	62	56	76
Litt hjelp	14	19	12	16
En del hjelp	6	8	6	8
Mye hjelp	8	11	0	0

*Endring ikke statistisk signifikant: $p=0,336$

B5a–B24a Deltagelsesfrekvens

Disse spørsmål analyseres på samme måte som B1–B4 spørsmålene.

B5b–B24b. Hvor lett/vanskelig det er å bevege seg rundt omkring

Disse spørsmål analyseres på samme måte som B1–B4 spørsmålene. Her tas "vet ikke" svarene ut av analysen.

Deltagelsesrepertoire (Aktiviteter som forutsetter forflytning, B5a–B24a)

Dette er en såkalt sum-indeks som beregnes på grunnlag av B5a–B24a.

Deltagelsesrepertoire er et uttrykk for antallet av aspekter som intervjupersonen deltar i. Det beregnes ved å telle opp hvor mange av spørsmålene B5a–B24a som besvares med "daglig" – "ca. en gang i året" (dvs. at aspektet ekskluderes hvis det er svart "aldri"). Disse dataene er såkalte intervalldata som betyr at man kan beregne gjennomsnittet og standardavvik, slik at det kan angis laveste og høyeste antall deltagelsesaspekter. Ved analyse av endringer mellom førstegangs- og oppfølgingsintervjuene kan en parret t-test benyttes.

Eksempel: Før bruk av rullator gjennomførte undersøkelsesdeltagerne gjennomsnittlig 11 (fra 2 – 17) deltagelsesaspekter, og etter tildeling av rullator 12 (fra 3 – 21). Der var ingen statistisk signifikant forskjell ($p=0.113$).

Utvikling og testing av NOMO

Utvikling av instrumentet og testing av innholdsvaliditet

NOMO 1.0 er utviklet i et fellesnordisk samarbeid og den første versjonen (NAME 1.0) kom i 2005. NOMO har siden gjennomgått en ytterligere utvikling som har resultert i den nåværende versjonen. Det følgende beskriver utviklingsprosessen.

Det deltok ni prosjektdeltagere fra de fem nordiske landene i utviklingen av NOMO:

- Danmark: Ergoterapeut, MPH, ph.d. **Åse Brandt**, Hjelpemiddelinstitutet (prosjektkoordinator)
- Finland: Ergoterapeut, ph.d. **Anna-Liisa Salminen** og ergoterapeut, MHS **Tuula Hurnasti**, Stakes.
- Island: Ergoterapeut BSc **Inga Jónsdóttir**, Hjalpartækjamiðstöð TR.
- Norge: Fysioterapeut, Cand.san **Terje Sund**, NAV Hjelpemiddelsentraler og Spesialenheter
- Sverige: Ergoterapeut, ph.d., professor **Susanne Iwarsson** (vitenskapelig prosjektleder) og ergoterapeut, ph.d. **Charlotte Löfqvist**, Lunds Universitet. Sundhedsøkonom **John Nilsson**, Hjälpmedelsinstitutet og ergoterapeut, ph.d., **Kersti Samuelsson**, Linköpings Universitetshospital.

Benson & Clarks metode til verktøysutvikling (18) ble tilpasset og benyttet. En kort beskrivelse av arbeidsprosessen:

Fase I: Planleggingsfasen

Identifisering av verktøyets område: formål, målgruppe og underliggende konstruksjon

Det endelige resultat er beskrevet i avsnittene "Introduksjon" og "Formål, avgrensning og målgruppe".

Litteraturgjennomgang

Det ble gjennomført flere omfattende og strukturerte litteratursøk med forskjellig fokus. Dette for å undersøke om det allerede fantes et verktøy med lignende fokus som vi hadde definert, og for å få input til utviklingen av verktøyet. Gjennomgangen av litteraturen viste at man ikke kunne identifisere et allerede eksisterende verktøy.

Fokusgruppeintervju om effekter av forflytningshjelpemidler

I Sverige ble det gjennomført syv fokusgruppeintervju med i alt 22 eldre brukere av forflytningshjelpemidler. Her ble viktige effekter av forflytningshjelpemidler identifisert (19).

Valg av innhold og diskusjon av brukergrupper og den underliggende konstruksjonen

På bakgrunn av innskrenking av område, litteraturstudiene og fokusgruppeintervjuene ble det utarbeidet en rekke emner som verktøyet skulle inneholde. I samtlige fem land ble disse diskutert i grupper hvor 25 brukere av forflytningshjelpemidler i alderen 23–83 år deltok. Diskusjonene resulterte i viktig materiale til bruk for utvikling av verktøyet.

Fase II: Konstruksjon av NOMO

Verktøyets domene ble presisert og det første utkastet til verktøyet ble utarbeidet på svensk og oversatt til de andre fire språkene. Spørsmål i Del A ble valgt ut på bakgrunn av litteraturstudier og erfaringer fra praksis. Prinsippet var å kunne inkludere de mest

nødvendigste emnene. Spørsmålene i Del B ble utvalgt fra ICF-listen om aktivitet og deltagelse (2) hvor prinsippet var at hele spektret av forflytningsrelatert deltagelse skulle dekkes, men med fokus på aspekter som forutsetter forflytning.

Verktøyet gjennomgikk deretter en innholdsvalidering i de samtlige fem landene ved hjelp av diskusjoner i grupper av forflytningshjelpemiddelbrukere (17 personer i alderen 24–93 år) og grupper av hjelpemiddeformidlere (20 erfarne ergo- og fysioterapeuter). I Sverige ble verktøyet dessuten diskutert av en forskergruppe på 17 personer. Disse gruppediskusjonene resulterte i behov for omfattende endringer av det første utkastet. Den første versjonen av skjemaet til førstegangsintervjuet, NAME Baseline (versjon 1) ble utarbeidet og oversatt til de resterende fire språkene.

Fase III: Pilot test

Pilot test 1

NAME Baseline (versjon 1) ble testet av åtte brukere av bevegelseshjelpemidler i hvert land (40 personer i alderen 28–93 år) som enten skulle ha eller nettopp hadde fått/ byttet et forflytningshjelpemiddel. Testpersonene ble valgt ut etter definerte inklusionskriterier. Testene viste at den grunnleggende fase- og innholdsvaliditet var i orden, men at det var behov for mindre endringer av innholdet og at det var problemer med skalaene som ble benyttet. Det ble derfor utarbeidet en ny versjon, NAME Baseline (versjon 2) som ble oversatt til de fire andre språkene. Fordi bare noen få yngre personer deltok i pilottestene, ble det gjennomført særskilte undersøkelser av innholdsvaliditeten i Norge, Sverige og Island blant 22 yngre brukere av forflytningshjelpemidler som bekreftet NAMES innholdsvaliditet for yngre aldersgrupper.

Pilot test 2

NAME Baseline (versjon 2) ble testet hos åtte personer i Sverige og Island, ni i Norge, fem i Finland og fire i Danmark (34 personer i alderen 21–85 år). Testene viste igjen at NOMO hadde god fase- og innholdsvaliditet. Testene viste at verktøyet var blitt vesentlig forbedret. Etterpå ble verktøyet revidert og benyttet til utvikling av NAME Oppfølging (versjon 1). De to versjoner ble deretter oversatt til de andre språkene.

Pilot test 3

NAME Oppfølging (versjon 1) ble testet hos åtte personer i hvert land unntatt Island hvor syv personer deltok. I alt deltok 39 personer i alderen 21–88 år som hadde hatt ett eller flere forflytningshjelpemidler i 2–4 måneder. Noen av testpersonene hadde deltatt i Pilot test 2, men ikke alle. Testene viste at det stadig var behov for mindre endringer, og en av skalaene fungerte dårligere enn i en tidligere versjon. De to skjemaene ble revidert, og ble de endelige versjonene i denne fasen av prosjektutviklingen. Til slutt ble de oversatt til de resterende språk, og det ble utarbeidet en manual på dansk som også ble oversatt til de andre nordiske språkene.

Resultat: NAME 1.0

NAME 1.0 bestod av et skjema til baselineintervju og et til oppfølgingsintervju. De to skjemaene var identiske, bortsett fra at det i oppfølgingsintervjuet ikke ble spurt om opplysninger som ikke kunne ha endret seg mellom de to intervjuene. Det ble spurt om begivenheter som kunne ha påvirket effektene av forflytningshjelpemidlene.

Begge NAME 1.0 skjemaene inneholdt to deler, Del A og Del B. Del A inneholdt spørsmål (items) som var forslag til beskrivende faktorer. Del B var verktøyets sentrale del som handler om effekter av forflytningshjelpemidler. Del B undersøkte følgende:

- **Avhengighet av hjelp** til forflytning fra andre, dvs. hvorvidt intervjupersonen (informanten) fikk hjelp til å komme rundt omkring i fire forskjellige miljøer. Intervjupersonen (informanten) besvarte dette med svarkategoriene "ja", "nei" og "vet ikke".
- **Omfanget av hjelp** til forflytning i fire forskjellige miljøer. Hvis intervjupersonen (informanten) hadde svart ja til å være avhengig av hjelp til å komme seg rundt omkring, ble han/hun spurt om omfanget av hjelp ved hjelp av en skala på fem trinn som gikk fra "ingen hjelp" til "virkelig mye hjelp".
- **Frekvensen av bevegelsesrelatert deltagelse**, dvs. hvor ofte 22 forskjellige deltagelsesaspekter ble utført. Intervjupersonen (informanten) besvarte dette ved hjelp av en skala på åtte trinn, fra "daglig" til "aldri", samt "vet ikke".
- **Vanskelighetsgraden av forflytning** i forbindelse med de deltagelsesaspekter som enkelte utførte. Intervjupersonen (informanten) vurderte dette ved hjelp av en skala på fem trinn som gikk fra "meget lett" til "meget vanskelig", samt "vet ikke".
- **Antallet av forflytningsrelaterte deltagelsesaspekter** som intervjupersonen (informanten) utførte. Dette ble beregnet på grunnlag av frekvensen av forflytningsrelatert deltagelse ved hjelp av en sum-indeks.

Dessuten ble det ved hjelp av åpne spørsmål undersøkt hvilke forventninger intervjupersonen hadde til forflytningshjelpemidlet/hjelpemidlene, om forventningene ble oppfylt og hvilken betydning forflytningshjelpemidlet/hjelpemidlene hadde.

Reliabilitetstest: test–retest og intern konsistens

Undersøkelserverktøy skal gjennomgå statistiske tester for å kunne vite om man kan stole på resultatene, i hvilke situasjoner og i forhold til hvilke målgrupper resultatene er gjeldende. NAME har ut over de nevnte undersøkelsene av innholdsvaliditet, også gjennomgått en test–retest reliabilitetstest (test av pålitelighet/reproduserbarhet) for å undersøke i hvor høy grad man fikk de samme resultatene når de samme intervjupersonene (informantene) ble intervjuet ved hjelp av NAME 1.0. De innsamlede data ble dessuten brukt for å undersøke verktøyets interne konsistens. Dette gir en indikasjon på om hver enkelt skala omhandler en enkelt dimensjon. Dette er en av forutsetningene for å kunne tro at verktøyet måler det man tror det måler (validiteten). Men for å kunne undersøke dette, kreves det flere og mer omfattende tester.

Reliabilitetstesten ble gjennomført i et fellesnordisk samarbeid med følgende deltagere:

- Danmark: Ergoterapeut, MPH, ph.d. **Åse Brandt**, Hjelpemiddelinstitutet (prosjektkoordinator), ergoterapeut, stud.cand.scient.san **Kathrine Bang Laursen**, Århus Universitet, og saksbehandlende ergoterapeut **Gitte Feldfoss**, Odense Kommune.
- Finland: Ergoterapeut, ph.d. **Anna-Liisa Salminen** og MA **Pirjo-Liisa Kotiranta**, Stakes.
- Island: Ergoterapeut BSc **Inga Jónsdóttir**, Hjalpartækjamiðstöð TR, Island.
- Norge: Fysioterapeut, Cand.san **Terje Sund**, ergoterapeut **Lisbeth Koppang Telnes**, og ergoterapeut **Emma Vindal**, NAV Hjelpemiddelsentraler og Spesialenheter.
- Sverige: Ergoterapeut, ph.d. professor **Susanne Iwarsson** (vitenskapelig prosjektleder), ergoterapeut, ph.d. studerende **Charlotte Löfqvist**, ergoterapeut, ph.d. **Monica Werngren-Elgström**, Lunds Universitet.

Det ble gjennomført intervjuer av brukere av forflytningshjelpemidler to ganger med ca. en ukes mellomrom ved hjelp av NAME 1.0. I alt ble 147 personer i alderen 19–93 år (gjennomsnitt 60 år) intervjuet, hvorav 62 var menn, resten kvinner. Det deltok 25 intervjupersoner fra Island, 30 fra henholdsvis Norge, Sverige og Danmark og 32 fra Finland. Ved de to intervjuene ble NAME 1.0, Del B benyttet. Del A ble brukt til å beskrive hjelpemiddelbrukerne i undersøkelsen. I tillegg ble det stilt spørsmål om brukerens diagnoser ut fra et spørreskjema som er utviklet til formålet på basis av ICD–10. Etter hvert intervju noterte intervjueren eventuelle problemer med verktøyet.

Test-retest reliabilitet

Analysen ble bl.a. utført ved hjelp av kappastatistikk (les om dette i anbefalte bøker om statistikk), hvor Landis & Koch-fortolkning av verdiene ble anvendt: <0.00 = dårlig overensstemmelse (mindre overensstemmelse som skyldes tilfeldigheter); $0.00-0.20$ = liten; $0.21 - 0.40$ = nogenlunde; $0.41 - 0.60$ = moderat; $0.61 - 0.80$ = substansiell; $0.81 - 1.00$ = nesten perfekt overensstemmelse. Det vil si at jo større kappaverdien er, desto bedre er overensstemmelsen eller samsvaret mellom resultatene ved de to intervjuene. Analysene viste at test-retest reliabiliteten for to av skalaene var substansiell (avhengighet av hjelp og frekvens av bevegighetsrelatert deltagelse) og moderat for de to andre skalaene (omfanget av hjelp og lett/vanskelig med forflytning ved forflytningsrelatert deltagelse). Reliabiliteten var nesten perfekt for sum-indekset (forflytningsrelatert deltagelsesrepertoire).

Ved å redusere antall trinn i skalaen og slå to av skalaene sammen (avhengighet av hjelp og omfanget av hjelp) til en ny skala (grad av avhengighet av andre), oppnås en substansiell reliabilitet.

Det ble dessuten foretatt analyser av undergrupper med hensyn til kjønn og alder.

Resultatet var omtrent det samme som for de overordnede analyser.

NAMEs test-retest reliabilitet er tilfredsstillende. Likevel hadde det vært ønskelig med bedre resultater for skalaen lett/vanskelig med forflytning ved forflytningsrelatert deltagelse som hadde en gjennomsnittlig kappaverdi på 0,55. Ved sammenligning med andre verktøyer som handler om deltagelse og/eller involverer tilgjengelighetsaspekter viser det seg, imidlertid, at reliabiliteten for disse verktøyene sjeldent er høyere. Det tyder på at det kanskje er vanskelig å oppnå en høy test-retest reliabilitet for verktøyer som vurderer kompliserte og varierende forhold.

Intern konsistens

Den interne konsistens for to av skalaene (*avhengighet av hjelp og frekvens av forflytningsrelatert deltagelse*) var optimal og ikke fullt så god for en tredje (*omfanget av hjelp*). Men etter at denne ble slått sammen med avhengighet av hjelpeskalaen, resulterte det i at den interne konsistens ble optimal for den nye skala (*avhengighet av andre*). Én skala kunne ikke analyseres på grunn av for få besvarelser (*lett/vanskelig med forflytning ved forflytningsrelatert deltagelse*), og analysen var ikke relevant for sum-indekset (*forflytningsrelatert deltagelsesrepertoire*).

Den interne konsistens er dermed optimal. Likevel er det usikkert om det også gjelder for skalaen *lett/vanskelig med forflytning ved forflytningsrelatert deltagelse*. Dette resultatet gir en første indikasjon på at de enkelte skalaene bør omhandle et enkelt emne. For å belyse dette, kreves ytterligere psykometrisk testing.

Endring av NAME 1.0 til NOMO 1.0

De statistiske testene viste at det var behov for å revidere NAME 1.0 og utarbeide en ny versjon, NOMO 1.0. I forbindelse med endringen ble også notatene om problemer med bruken av verktøyet systematisert og brukt. I tillegg inngikk innsamlede erfaringer fra danske prosjekter med NAME 1.0 i Odense og Rudersdal kommuner i Danmark i revisjonen av verktøyet. For å øke reliabiliteten ble to skalaer som nevnt slått sammen, og ordlyden ble i visse tilfeller forsøkt gjort klarere og mer spesifikke. Noen spørsmål utgikk og andre ble tilføyd.

Verktøyets begrensninger og behov for ytterligere testing og utvikling

I forbindelse med utviklingen, etterfølgende test og prosjekter med NOMO, har en av de største utfordringer vært den kompliserte sammenhengen mellom deltagelse og miljøet. Hvordan sikrer man at det ikke er tilgjengeligheten som undersøkes, men at det faktisk er effekter av forflytningshjelpemidlene med hensyn til forflytningsrelatert deltagelse? En metode for å oppnå dette er å ekskludere forflytning mellom hjemmet og stedet hvor forflytningsrelatert deltagelse finner sted. Dette fordi det kan innebære mange forskjellige og varierende faktorer som f.eks hvor lett/vanskelig det er å komme inn/ut av transportmidler, tilgjengelighet på fortauene etc. Denne metoden er valgt i utviklingen av NOMO-verktøyet, men ulempen er at en del av forflytningen utendørs (f.eks å komme seg til butikken) ikke inngår i NOMO-evalueringen. Dette til tross for at dette ofte er grunnen til at man benytter et forflytningshjelpemiddel. Til den neste versjonen av NOMO, vil det bli jobbet med å forbedre verktøyet for å ta høyde for dette.

Et annet forhold, som kan oppfattes som en begrensning, er de brede rammene for omfanget av deltagelse. Hvis personen ved å utføre en liten del av et deltagelsesaspekt selv anser det for å være deltagelse (f.eks å sette frokosten frem), er det det som gjelder. Hvis personen får et forflytningshjelpemiddel som setter han/henne i stand til å utføre en større del av deltagelsesaspektet (f.eks stå for all matlaging), kan ikke NOMO fange opp det. Resultatet av NOMO er dermed relativt grovt, og vil ikke kunne fange opp små endringer. Alternativet ville være et mye større og mer detaljert verktøy, noe som også kan være problematisk. Det er derfor ingen planer om å endre dette.

Test av et verktøys reliabilitet og validitet er en løpende prosess. Det neste skritt vil være å igangsette undersøkelser av validiteten av NOMO 1.0 for å se om alle spørsmål (items) fortsatt skal inngå i verktøyet.

Økonomisk støtte

Utvikling og testing av NOMO 1.0 er støttet av:

- Nordisk Utviklingscenter for Handicaphjelpemidler (NÅH)
- Ergoterapeutforeningen i Danmark (tilskudd til Hjelpemiddelinstittuttet)
- Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv & socialvetenskap (tilskudd til Lunds universitet)
- Hjelpemiddelinstittuttet i Danmark
- Lunds Universitet i Sverige
- Hjálpartækjamiðstöð TR på Island
- Arbeids- og velferdsetaten (NAV) i Norge
- Stakes i Finland
- Hjälpmiddelsinstittuttet i Sverige

Henvendelse om spørsmål og kommentarer

Det er gratis å benytte NOMO som er under stadig testing og utvikling. Derfor er prosjektgruppen bak NOMO interessert i erfaringer og spørsmål knyttet til NOMO. Tilbakemeldinger kan rettes til prosjektgruppen. Gruppen består av representanter fra de nordiske hjelpemiddelorganisasjonene og Lunds Universitet i Sverige. De nasjonale hjelpemiddelorganisasjonene og Lunds Universitet har copyright til NOMO for det enkelte land, og er forpliktet til å utvikle det videre. Henvendelser rettes til den nasjonale representanten i listen nedenfor. Representantene skal sikre at utviklingen av NOMO skjer på felles nordisk basis slik at NOMO alltid vil være identisk i de nordiske landene.

DANMARK (koordinator)

Ergoterapeut, MPH, ph.d. Åse Brandt,
Hjelpemiddelinstitutet
P.P. Ørumsgade 11, Bygning 3, 8000 Århus C, Danmark
Tlf. +45 87 412 407
E-mail: aab@hmi.dk
www.hmi.dk

FINLAND

Ergoterapeut, MSc. Tuula Hurnasti
National Institute for Health and Welfare (THL)
P.O.Box 30, FI-00271 Helsinki, Finland
Tlf. +358 20 610 6000
E-mail: tuula.hurnasti@thl.fi
www.thl.fi

ISLAND

Ergoterapeut, BSc. Inga Jónsdóttir
Hjálpartækjamiðstöð TR
Smíðjuvegi 28, IS-200 Kópavogur, Island
Tlf. +354 560 4600
E-mail: ingaj@tr.is
www.tr.is/hjalpartaeki/hjalpartaekjamidstod

NORGE

Fysioterapeut, Cand.san Terje Sund
NAV Hjelpemiddelsentraler og Spesialenheter
Postboks 5, St.Olavs Plass, 0164 Oslo, Norge
Tlf. +47 21 06 86 66
E-mail: terje.sund@nav.no
www.nav.no

SVERIGE

Professor Susanne Iwarsson
Department of Health Sciences
Lunds Universitet, Box 157, S-221 00 Lund, Sverige
Tlf. +46 46 222 1940
E-mail: susanne.iwarsson@med.lu.se
www.med.lu.se

Litteratur

- (1) Brandt Å. Outcomes of rollator and powered wheelchair interventions. User satisfaction and participation. [Dissertation]. Lund, Sweden: Faculty of Medicine, Division of Occupational Therapy, Lund University, 2005.
- (2) WHO. International klassifikaſjon av funksjonsevne, funksjonsevnenedsaettelse og helbredstilstand (ICF). København: Munksgaard Danmark, 2003.
- (3) International Organization for Standardization. Assistive products for persons with disability – Classification and terminology. DS/EN ISO 9999: 2007 (E). Geneva: ISO copyright office, 2007.
- (4) Iezzoni LI, McCarthy EP, Davis RB, Siebrens H. Mobility Problems and Perceptions of Disability by Self-Respondents and Proxy Respondents. *Medical Care* 2000; 38(10):1051–1057.
- (5) Andresen EM, Vahle VJ, Lollar D. Proxy reliability: Health-related quality of life (HRQoL) measures for people with disability. *Quality of Life Research* 2001; 10:609–619.
- (6) Law M, Baptiste S, Mills J. Client-centred practice: What does it mean and does it make a difference? *Canadian Journal of Occupational Therapy* 1995; 62(5):250–257.
- (7) Jensen L, Møller K. Rehabilitering i Danmark. Hvidbog om rehabiliteringsbegrebet. Århus, Denmark: MarselisborgCentret, 2004.
- (8) Pollock N. Client-centered assessment. *The American Journal of Occupational Therapy* 2001; 47(4):298–301.
- (9) Nordenfelt L. On the notions of disability and handicap. *Scandinavian Journal of Social Welfare* 1993;(2):17–24.
- (10) Hansen J, Sandvin JT. Conceptualising rehabilitation in late modern society. *Scandinavian Journal of Disability Research* 2003; 5(1):25–41.
- (11) Streiner DL & Norman GR. Health measurement scales: a practical guide to their development and use. Oxford: Oxford University Press, 2003.
- (12) Hellbom G, Persson J. Estimating user benefits of assistive technology and services – on the importance of independent assessors. In: Marincek, et al, editors. *Assistive Technology – Added Value to the Quality of Life*. IOS Press, 2001: 551–554.
- (13) Den Sentrale Videnskabetiske Komité: www.cvk.im.dk/cvk. Besøgt den 11.2.2008.
- (14) Datatilsynet: www.datatilsynet.no. Regional komite for medisinsk forskningsetikk: www.etikkom.no
- (15) SPSS 13.0. Chicago, U.S.: SPSS Inc., 2005.
- (16) Brace N, Kemp R, Snelgar R. *SPSS for psychologists. A guide to data analysis using SPSS for windows*. 2nd ed. New York (NY): Palgrave Macmillan, 2003.
- (17) Lund H, Røgind H. *Statistik i ord*. København: Munksgaard Danmark, 2004.
- (18) Benson J, Clark F. A guide for instrument development and validation. *The American Journal of Occupational Therapy* 1982; 36 (12): 789–800. *The American Journal of Occupational Therapy* 1982; 36(12):789–800.
- (19) Hedberg-Kristensson E, Dahlin-Ivanoff S, Iwarsson S. Experiences among older persons using mobility devices. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology* 2007;(2):15–22.

Konferanseinnlegg

- Resna, Orlando, Florida, Juni 2004. Nordic cooperation on development of an instrument for measuring effectiveness of mobility devices.
- Nat-C, Göteborg, Mai 2005. NAME – the Nordic Assisted Mobility Evaluation.
- AAATE conference, Lille, Frankrike, September 2005. NAME – the Nordic Assisted Mobility Evaluation.
- ICADI Conference, St. Petersburg, USA, February 2006. Development Of The Nordic Assisted Mobility Evaluation (NAME)
- Nordisk Kongress för Arbetsterapeuter, Stockholm, Sverige, April 2007. Utvikling og reliabilitetstestning av NAME 1.0 – et verktøy til evaluering av bevegelseshjelpemidler
- NAT-C 2007, Oslo, Norge, Mai 2007. Reliability testing of NAME 1.0.
- AAATE, San Sebastian, Spania, Oktober 2007. Reliability test-retest of the Nordic Assisted Mobility Evaluation (NAME 1.0).
- ICADI Conference, St. Petersburg, USA, February 2008. Mobility and participation outcomes of rollator interventions.
- The 8th European Conference on Occupational Therapy (COTEC), Hamburg, Tyskland, Mai 2008. Challenges in measuring mobility-related participation.